

ПРО КОЛЕКТИВНІ ЛИСТИ І ГРИГОРІЯ ГРАБОВИЧА

Відгук

на статтю Івана Дзюби «Мова мітингу – не мова науки і культури»

Тарас САЛИГА

Толерантніших аргументів на втихомирення пристрастей щодо присудження Національної премії України імені Тараса Шевченка Г. Грабовичеві ніж ті, що висловив Іван Дзюба у полемічній статті «Мова мітингу – не мова науки і культури» («День» (№ 14–15, 29–30 січня, 2016), не треба. Іван Михайлович зараз, як близько десятка літ тому у статті «Григорій Грабович: PROiKONTRA (ЛУ. – 2008. – 42 (5230)), наголошує на об'єктивних заслугах, які здобув Г. Грабович як літературознавець, себто акцентує на його «дослідницькому потенціалі, витонченому методологічному інструментарію та енергійній стилістиці й широкому компаративістському мисленні». Правда, подекуди він висловлюється із дещо перебільшеним почуттям «давньої приязні до Грабовича як науковця». Зокрема щодо скрупульозного розгляду «складної гами Франкових оцінок А. Міцкевича... в контексті драстичних мотивів «валенродизму». До речі, тут Грабовичеві авторитетним опонентом був славнозвісний франкознавець і полоніст, професор Іван Денисюк, який, окрім цього, критикував Г. Грабовича за «трафаретність оцінок» «Історії українського письменства» Сергія Єфремова, за наклеювання «ярлика соціологізму на високолетно написану працю».

Чим закінчує Іван Дзюба свою виважену, дійсно, антиколотнечну розмову? «Григорій Грабович, – каже він, – яскрава величина в українському інтелектуальному світі та залишиться нею навіть незалежно від того чи буде йому присуджено Національну премію імені Тараса Шевченка. І праці його будуть читати».

Контраргументів цьому нема, тим паче, що акцентується на майбутньому. Є хіба-що приклади для підтвердження висновку Івана Дзюби. В українському літературознавстві маємо багато яскравих величин неулавронованих Шевченковим іменем, але праці яких читають. Чотиритомне видання літературознавчих досліджень професора Івана Денисюка кафедра української літератури ім. академіка Михайла Возняка Львівського національного університету ім. Івана Франка свого часу двічі пропонувала на здобуття премії, та Шевченківський комітет, реєструючи їх, на першому своєму засіданні їх же «різав», навіть не вводив у загальний список претендентів. Вже кілька літ як у позасвітах видатний філолог, а праці його живуть. Знайдіть хоч одне наукове дослідження відповідної денисюківської тематики, щоб у ньому не було покликань на нього. До речі, у науково-філологічному середовищі давно визнано «школу» Івана Денисюка.

Як яскраву протизагу цьому можна назвати десятки лауреатів у літературознавчій царині (не кажу в художній літературі, бо там, – о Господи! – кількість вражає), твори

яких вже при своєму виході у світ були «мертвонародженими». Їх ніхто зі своєї волі не читав, хіба студенти-філологи змушені були...

Суть розмови Івана Дзюби в її афористичній назві: «Мова мітингу – не мова науки й культури». У радянські часи в цехах і тваринницьких фермах збирали підписи на підтримку пропагандистів комуністичної ідеології у некомуністичному світі, так сьогодні штучно утворюють підписантів «на захист» Г. Грабовича. Інакше, як псевдонауковим мітингуванням це, дійсно, годі назвати. Якщо «журналіст, документаліст, письменник» Юрій Макаров каже, що Грабович «певною мірою відкрив» для нього Шевченка та «українську культуру загалом», то залишається цьому «журналістові, документалістові й письменникові» хіба-що співчувати, а не полемізувати з ним про «конфлікт поколінь і різне сприйняття цими поколіннями Шевченка».

А якийсь Олег Коцюба, що назвався лектором Гарвардського університету, розсекретив «кухню» грабовичефілів. Він каже, що «ця премія не варта його (себто Грабовичевого! – Т. С.) мізинця, що «зашкарублі ще советські мастодонти від українського наукового та культурного істеблішменту вважають це серйозною загрозою собі» (УЛГ, 15 січня 2016). Звичайно, сповна розуму читач із цим не дискутує. Дивує, чому Г. Грабович не відгородиться від таких охоронців його честі, чому ці несоветські, а якісь «кращі», не зашкарублі, а ще заскарубліші – новітні мастодонти – «свавці» гарвардських грандів на невартисну премію підсунули Грабовичевого не мізинця, а його «всенького».

Колективний лист однодумців – це аж ніяк не мітингування, а радше спільний погляд на проблему. Це класична форма епістолярії, що зберігає жанровий канон. Колективний лист, колективне авторство в цьому випадку тих п'ятнадцяти осіб, що його підписали, – не протидія науці. Не можна не погодитися із І. Дзюбою, що «до незмінних великих і малих, наскрізних і локальних розколів, якими невтомно і винахідливо намагаються насичувати наше суспільство політики, закликаючи до «національної єдності» щоразу додаються перебіжні розколи, ініційовані не менш винахідливими громадянами...» Нехай би «винахідлива громадянка» Тамара Гундорова це затимила.

Напрошується питання – чому піддався на таку провокацію Г. Грабович, офіруючи своїм іменем, авторитетом академічного вченого, опінією моралі, знаючи, делікатно сказавши, про негативні оцінки його шевченкознавчих праць з боку найавторитетніших письменників, науковців та української громадськості? Негативні оцінки з'явилися не сьогодні... Отже, «великий чи малий, локальний чи наскрізний» розкол у суспільстві вже відбувається. Та для Г. Грабовича, – що там розкол? Краще посвідчення лауреата... А, може, те і те «в руку»...